

Remissvar på regeringens utredning för Forskningsfinansiering (SOU 2023:59) U2023/02898

SweDev - Swedish Development Research Network

www.swedev.dev

Förord/sammanfattning

Detta bidrag från [SweDev](http://www.swedev.dev) – Swedish Development Research Network – har tagits fram av SweDevs styrgrupp. SweDev är ett nätverk bestående av cirka 800 forskare för och om forskning om jämlik global utveckling. Nätverket leds av en styrgrupp bestående av representanter för 14 universitetsinstitutioner på svenska universitet, myndigheter och forskningsinstitutioner. SweDev arbetar för att stärka interaktionen mellan forskare och beslutsfattare kring utvecklingsforskning, dvs. forskning för och om jämlik global utveckling med fokus på låg- och lägre medelinkomstländer. Regeringen genomförde under 2023 omfattande nedskärningar i biståndsanslaget för utvecklingsforskning. Vi vill i detta remissvar tydliggöra vad utvecklingsforskning är och varför det är viktigt att svensk forskning för och om jämlik global utveckling är en uttalad del i en framtida myndighetsstruktur för forskningsfinansiering.

Vi föreslår vi sammanfattningsvis i vårt bidrag att regeringen:

- Säkerställer att svensk forskning för och om jämlik global utveckling får starka förutsättningar genom att alla de tre nya myndigheterna (a) allokerar finansiering för området och (b) säkerställer att bedömningsgrupperna har relevant kompetens för att bedöma forskning av relevans för jämlik global utveckling.
- Förtydligar styrningen till forskningsfinansiärer, Sida och andra myndigheter för att betona vikten av att ta in forskning i beslutsfattande och därmed också finansiera svensk forskning och internationella forskningssamarbeten för jämlik global utveckling.
- Kraftigt ökar Sidas budget för forskning och högre utbildning.

Vad är forskning för och om jämlik global utveckling?

Forskning för och om jämlik global utveckling, ibland kallat utvecklingsforskning, är centralt då det bidrar med kunskap om orsaker till fattigdom samt bidrar med lösningar på problem och utmaningar för att uppnå de globala hållbarhetsmålen. Vi har långt kvar för att nå målen i Agenda 2030, vilket utredningen också understryker, och givet de utmaningar vi kommer att stå inför under lång tid framöver så bör inte Sverige riskera att stå utan kompetens och kunskap om hur frågor kring jämlik global utveckling ska tacklas.

Dagens svenska forskning för och om jämlik global utveckling är ett mångdisciplinärt fält som innefattar både grundforskning, strategiska forskningsprojekt, och innovation. Forskningen spänner över alla vetenskapsdiscipliner, från frågor om ekonomisk politik och fattigdomsbekämpning till livsmedelssäkerhet, hur man förebygger och hanterar pandemier och tekniska och sociala lösningar för miljö- och klimatomställningen. Centralt inom forskningen är en förståelse av komplexiteten i hållbarhetsfrågor, där ekonomisk, politisk, och ekologisk utveckling inte kan separeras, vilket nödvändiggör tvärdisciplinära samarbeten. Hållbar utveckling är en global utmaning, vilket betonas i FNs hållbarhetsmål, och detta reflekteras även inom forskningen. Detta innebär att den bästa forskningen - oavsett om det handlar om fri eller mer tillämpad forskning - uppnås genom starka internationella samarbeten och empirisk expertis. Svensk kompetens inom detta område behöver fortsatt byggas upp i dialog och samarbete med forskare och beslutsfattare i låg- och lägre medelinkomstländer.

SweDevs kommentarer och förslag

SweDev har vid upprepade tillfällen påpekat de negativa konsekvenserna av regeringens neddragningar av stöd till forskning för jämlik global utveckling ([se länk](#) till ett flertal artiklar i media samt [SweDevs inspel till regeringens forskningsproposition](#)). Detta gäller såväl finansieringen av utvecklingsforskning i Sverige som forskningssamarbeten inom ramen för Sidas forskningsbistånd. Antalet biståndsaktörer som finansierar kapacitetsutveckling vid universitet i låginkomstländer har också minskat det senaste årtiondet, vilket gör det extra allvarligt när en pionjär som Sverige också så drastiskt nedprioriterar detta område. Vår kritik mot regeringens samlade neddragningar av forskningsbiståndet kvarstår. Den svenska kompetensen, svenska nätverk och kontaktytor kring utvecklingsfrågor riskerar också att

utarmas och Sverige tappar mark i internationella sammanhang. Forskning och evidens har redan tidigare varit underutnyttjat i beslutsfattande.¹

I detta remissvar fokuserar vi dock på utvecklingsforskningens plats i den nya myndighetsstrukturen samt åtgärder för att stärka genomslaget för utvecklingsforskning i den föreslagna strukturen.

SweDev vill börja med att uppmärksamma följande felaktighet i utredningen. På två ställen står följande:

”Notera att Vetenskapsrådet inte längre ska finansiera bidrag inom utvecklingsforskning, vilket innebär att anslag från Utrikesdepartementet kommer att utgå från år 2024.” (Figur 3.2 och Tabell 4)

Detta är felaktigt. Regeringen beslutade under 2023 att dra in anslaget till utvecklingsforskning som finansierats från biståndsbudgeten men administrerats av Vetenskapsrådet. Detta fick konsekvensen att mycket av utvecklingsforskningen tappade sin finansiering. Regeringen har dock inte på något sätt stoppat Vetenskapsrådet från att fortsatt finansiera utvecklingsforskning. Biståndsministern har också vid flertalet tillfällen, när regeringen kritiserats för neddragningen, hänvisat till att 98% av Vetenskapsrådets finansiering finns kvar, vilket kan tolkas som att dessa medel kan finansiera utvecklingsforskning.

Vidare vill SweDev poängtera att även om det öronmärkta anslaget för utvecklingsforskning har dragits in så har forskningsfinansiärer, precis som andra myndigheter, ett ansvar för att bidra till hållbar utveckling och genomförandet av Agenda 2030. Många av målen i Agenda 2030 är särskilt relevanta för låg- och medelinkomstländer och således har utvecklingsforskning en viktig roll att fylla i arbetet med Agenda 2030. Detta betonas också i utredningen (se t.ex. sid 219 och 453).

I ljuset av borttagande av de öronmärkta medlen för utvecklingsforskning är det därför extra viktigt att den nya strukturen för forskningsfinansiering får ett tydligt ansvar och mandat för

¹ Se följande rapporter: <https://eba.se/rapporter/development-research-in-sweden-a-dispersed-research-community-under-pressure/11981/> och <https://www.swedev.dev/wp-content/uploads/2021/11/SweDev-Report-Increasing-the-use-of-research-in-Swedish-development-policy-and-practice.pdf>

att finansiera denna typ av forskning och stärka Sveriges bidrag till Agenda 2030. SweDev har vid flera tillfällen argumenterat för att förtydliga t.ex. Vetenskapsrådets ansvar för detta i myndighetens instruktion. Det är därför synd att utredningens "Förslag till förordning om instruktion för Vetenskapsmyndigheten (2023:000)" inte lyfter fram hållbar utveckling och Agenda 2030 som en av den nya kärnuppgifterna för Vetenskapsmyndigheten.

Vidare ställer vi oss frågande till meningen på sid 323: "Myndigheten för strategisk forskning bör få ansvar för implementeringen av samtliga forsknings- och innovations avtal som den svenska regeringen undertecknat med andra länders regeringar". Betyder detta att utredningen föreslår att flytta ansvaret från Sida för bilaterala forskningssamarbeten med regeringar och universitet i låginkomstländer? SweDev bedömer att detta inte vore ett klokt beslut då Sida besitter särskild kompetens kring låginkomstländer och samtliga andra avtal med dessa länder hanteras av Sida.

Om Sverige vill bidra till mer jämlik kunskapsproduktion globalt så är det upp till både politiken och forskarsamhället att fortsätta att bredda plattformarna för internationella samarbeten, och skapa tydliga former för detta. SweDev är positiv till formuleringarna som står på sid 324 om vikten av att skapa medvetna strategiska samarbeten med länder där biståndet utvecklas genom Science Diplomacy.

SweDev anser att forskning för och om jämlik global utveckling har en självklar plats hos alla tre nya myndigheter som utredningen föreslår. Därför bör instruktionerna för de tre myndigheterna betona deras ansvar för genomförandet av Agenda 2030 och bidrag till att uppfylla hållbarhetsmålen. Tyvärr saknas den typen av skrivningar i utredningens förslag.

Vidare vill SweDev framföra följande specifika förslag för respektive myndighet:

- **Vetenskapsmyndigheten** – forskning om och för en jämlik global utveckling ska vara en tematisk prioritering vilket behöver tydliggöras i myndighetens instruktion och regleringsbrev.
- **Myndigheten för strategisk forskning** – ska ha ett uppdrag att finansiera strategisk utvecklingsforskning kopplat till globala, transnationella utmaningar som till exempel pandemier och klimatförändringar och bör ha ett särskilt rådgivande organ med kompetens för denna typ av frågor.
- **Innovationsmyndigheten** – ska ha som uppgift att finansiera samverkan mellan företag, universitet och forskare i Sverige och i låg- och lägre medelinkomstländer.

SweDev vill också framföra följande förslag som regeringen bör säkerställa i verkställandet av utredningen:

- Det behöver finnas program för doktorander och yngre forskare att få erfarenhet av forskning för och om jämlik global utveckling i låg- och lägre medelinkomstländer. Sverige behöver denna kompetens och erfarenhetsutbyte.
- Om svenska forskare ska kunna konkurrera om forskningsmedel vid internationella utlysningar, är det viktigt att det finns "seed money" i systemet. Det behövs tex något som ersätter Research Links-programmet för forskarutbyte med låg- och lägre medelinkomstländer.
- Det behövs program för att stärka användningen av forskning i beslutsfattande.
- Kommunikationsinsatser om forskning behövs i betydligt större omfattning än i den tidigare forskningsstrukturen. Detta för att säkerställa beslutsfattare i större grad känner till forskning och kan ta in det i sitt beslutsfattande.
- Sverige behöver medverka i internationella sammanhang kring utvecklingsforskning. Utredningen nämner internationalisering men hänvisar oftast enbart till samarbeten med EU. Världen stannar dock inte vid EU, och Sverige behöver fortsatt bibehålla kontakter med låg- och lägre medelinkomstländer.
- Sverige behöver plattformar för samverkan mellan forskare, näringsliv, myndigheter och civilsamhället i syfte att öka forskningskvalitén samt bidra till att forskning i ökad grad används i beslutsfattande. Någon av de nya myndigheterna bör få i uppdrag att säkerställa att finansiering för denna typ av plattformar finns.

SweDevs verkställande utskott

Fredrik Söderbaum. Ordförande SweDev. Professor vid Institutionen för globala studier, Göteborgs universitet.

Jesper Sundewall. Ordförande SweDev. Docent i Globala Hälsosystem, Lunds universitet.

Veronica Brodén Gyberg. Universitetslektor Tema miljöförändring, Linköpings universitet.

Emma Elfversson. Docent statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

Bengt Ove Turesson. Chef International Science Programme, Uppsala universitet.

Janet Vähämäki. Programchef SweDev. Doktor i Företagsekonomi, Stockholm Environment Institute.

